

«Liburu hau esportatzekoa da»

Joxe Azurmendiren 'Espainolak eta euskaldunak' gazteleratu du Edorta Agirrek

Joxe Azurmendiren 'Espainolak eta euskaldunak' liburuaren gaztelerazko bertsioa liburudendetan da jada. Edorta Agirrek egin du itzulpena eta Hondarribiko Hiru argitaletxeak plazaratu du liburu. Liburuaren balioaz eta bere itzulpen lanaz mintzatu zaigu itzultzailea.

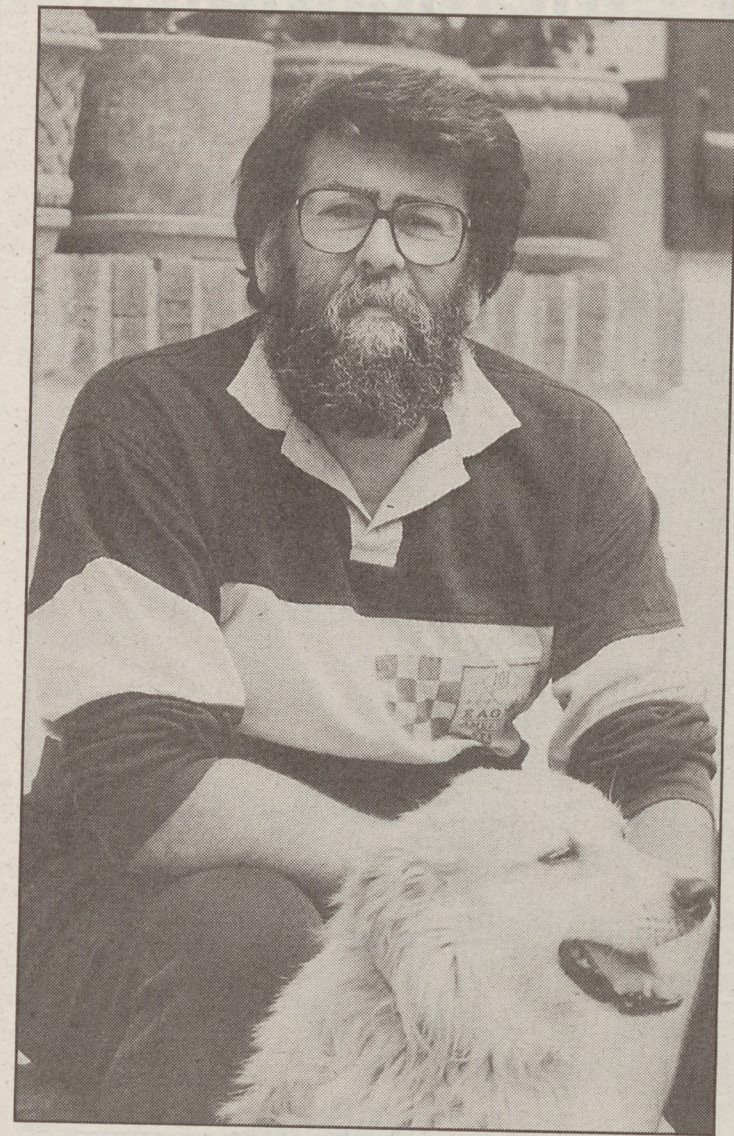
Juan Luis Zabala / Donostia

HIRU argitaletxearen enkarguz gazteleratu du Edorta Agirrek Joxe Azurmendiren *Espainolak eta euskaldunak*, baina liburu hau «oso maitea» zuen lehendik ere Agirrek. «Nik sei-zortzi edo beharbada hamalau liburu baldin baditut benetan gustu-gustukoak, kutunak, hau horietako bat da, dudarik gabe». Horregatik, «ziztu bizian» egin du itzulpena, hiru hilabete baino ez ditu behar izan lana burutan ateraizko. «Ordu asko behar izan dut, noski, baina oso gustura aritu naiz. Lanak berak irentsi egiten ninduen, eta behin hasiz gero nekez uzten nion».

Joxe Azurmendiren liburuak betidanik izan ditu gustuko Edorta Agirrek. «Oso kultura handia du eta oso pedagogo ona da, eta horri esker dena erraz bihurtzen du. Umorea ere badu, eta oso arina egiten da irakurketa, nahiz eta gaiak sakontasunez tratatu».

Azurmendik duela 15-20 urte idatziak dira Edorta Agirrek *Los españoles y los euskaldunes* liburuan gazteleraturik eman dituenak, baina *Espainolak eta euskaldunak* liburu 1993an argitaratu zuen Elkar argitaletxeak, Azurmendik han-hemenka argitaraturik zituen lanak bilduz.

«Euskaldun batek euskaldunentzat idatzia» izan arren, liburu honek erdaldunei ere gauza asko erakuts diezazkiekeelakoan dago itzultzailea. «Beti gu

Edorta Agirre, *Los españoles y los euskaldunes* itzulpenaren egilea.

MANU MUJICA

Edorta Agirre: «Gogo-jardunerako eskuliburu izan daiteke hau espainiarrentzat. Ikus dezatela hemen egiten duten mina»

ari gara autokritika egiten. Besteek ere egin beharko dute autokritika. Nik uste dut bere burua ezkerrekotzat duen jendea behintzat pentsarazteko bidea zabalduko diola liburu honek. Gogo-jardunerako eskuliburu izan daiteke espainiarrentzat, bai kanpokoentzat eta bai hemen espainol sentitzen direnentzat.

Nahi izanez gero, noski. Nahi ez duenarentzat ezer ez. Ikus dezatela hemen egiten duten mina, eta ikus dezatela egoera biziari batean sortutako lau topiko faltsurekin ari direla jokatzaren etengabe, eta horrela ez dagoela aurrera egiterik. Guretzat ere bai, noski, bada autokritika lan-tzeko aukera ematen duen li-

burua, baina gu oso ohituta gaude autokritika egiten, eta arrazista, burges eta errudun gisa agertzen».

«Itzulpen hau esportatzeko dela esango nuke nik», dio Agirrek. «Ni euskalduna naiz, euskaldunberria baina euskalduna, eta liburu hau espainolez dakiten lurraldeetara esportatu behar dugula iruditzen zait. Hemen gertutako balitz, alferrikako lana izango litzateke, eta kezka horixe agertu zuen Joxe Azurmendik ere itzulpena argitaratuko zela esan ziotenean».

Gaztelerara itzultzearen

abantailak • Ez dira asko euskarazko idazlanak gazteleratzen ausartzen diren itzultzaile euskaldunak. Edorta Agirrek ez du arazo berezirik izan horretarako. Gainera, abantailarik ere badu, bere ustez, gaztelerak: «Euskaraz zalantza asko sortzen da itzulpena egitean, hitzen arteko aukera egitean esate baterako. Gazteleraz, garbiago dago aukera bakoitzak zer konnotazio duen, errazago egiten duzu aukera kolokialaren eta jasoaren arteko bereizketa. Eta azkenean itzulpena egitean lortzen den emaitza finkoagoa da gaztelerara itzultzen denean baino. Euskarara itzultzeko testu bat urte batzuk geroago berrirakurtzean lotsa pasatzen da, gauza asko aldatu egin direlako».

Orain artean gazteleratik, katalanetik eta frantsesetik euskarara egindako itzulpenak eman izan ditu argitara nagusiki Edorta Agirre itzultzaile donostiarrak: Alfonso Martinez Lizarduikoaren *Euskal dinosauroak*, Julio Caro Barojaren *Euskal jainko eta jainkosak*, Juan Jose Lapitzen *Gaur egungo sukaldaritza Euskadin*, Alizia Sturtzeren *Ago-tak, juduak eta jitoak Euskal Herrian*, Rafael Agirre Francoren *Trikittixa*, Margarida Aritzeta idazle katalanaren *Udarako rocka* gazte literaturako narrazioa... Kandinskik artearen teoriari idatzitako liburu bat ari da euskaratzen egun. X

'Literatura zibernetika-aroa' izango du aurten aztergai Galeuzcak

■ Andorran elkartulak dira idazle euskaldun, galego eta katalanak urriaren 17tik 20ra

Erredakzioa / Donostia

LITERATURA zibernetika-aroa izango du aurten monografiko Galeuzcak, Andorran egingo da urriaren 17, 18, 19 eta 20an. Txema Larrea, Luis Fernandez, Lizen Etxezaharreta eta Iñaki Zabaleta izango dira, beste beste, Euskal Idazleen Elkartearen ordezkaritzako kideak. Aurtengo ekitaldian, Oñaz bezala, hiru txosten nagusi eta hainbat komunikazio labur irakurriko dira aurten ere Galeuzcan; Txema Larreak idatzia izango da txosten nagusi horietako bat, eta beste biak idazle galego eta idazle katalan banak idatziak izango dira.

Andorran Idazleen Elkarteak Andorran historiako kultura eta literatura ezagutarazteko saio bereizirik eratu du aurten Galeuzcan barruan. Bestalde, euskarazko, galegozko eta katalanezko idazleek gain, asturierazko eta okzitanierazko idazleak ere izango dira aurten Galeuzcan entzule gisa, eta baita Ipar Katalunian hainbat egile ere.

Literatura zibernetika aroan aztertzeke, hainbat ikuspuntutatik jorratuko da gaia aurtengo Galeuzcan: gogoeta sozio-kulturala; publiko mota eta argitalerak; karri berriak; ahozko transmisioetik teknologia berrietara (alderdi antropologikoa).

Emma Kirkby soprano ariko da gaur Arabako Musika Jaialdian

Erredakzioa / Gasteiz

EMMA KIRKBY soprano ingelesa lehendik ere izanda dago Araban, Antzinako Musikaren Asteko beste zenbait ekitalditan parte hartu izan baitu. Izan ere, soprano hau laukote batek lagunduta aritu izan da Gasteizko katedral zaharrean, eta nahiko kexu azaldu zen akustika zela eta. Gaur iluntzeko 20:15etan San Pedro elizako soinu ezaugarrien berri izango du, eta oraingo honetan Lars Ulrik Mortensen klabe jole daniarkarrekin kanta-tuko du. Bi musikariok Haendel, Scarlatti, Bach, Greene, Blow, Croft eta Purcell konpositoreen piezak interpretatuko dituzte. Bihar Robert Kingen The King's Consorten kontzertua izango da. X

Gaur hasiko da Bilboko Orkestraren denboraldi berria

■ Lister sopranoa eta Di Renzi tenorea kantari, Theo Alcantara ariko da zuzendari gisa

Erredakzioa / Bilbo

GAUR eta bihar eskainiko dituen kontzertu lirikoei emango dio hasiera denboraldi berriari Bilboko Orkestra Sinfonikoak. 1996-97 denboraldia inauguratzeko kontzertu lirikoak aukeratu du BOSeK, eta bakar-lari lanetan ariko Marquita Lister sopranoa estatu batuarrak eta bere herrikide den Richard di Renzi tenorea. Orkestra eta kantarien zuzendaritzaz Theo Alcantara zuzendari artistikoa arduratuko da.

Ohi bezala kontzertuok arratsaldeko 20.00etan hasiko dira Bilboko Ayala antzokian. Denboraldi honetan 75. urteurrena

beteko du orkestrak eta ospatzeko egitarau oparoa prestatu du. Gainera, Arriaga antzokiarekin eta Koral Elkartearrekin sinatutako akordioaren arabera, datozen hiru urteetan beste horrenbeste euskal opera taularatuko ditu.

Gaur eta biharko kontzertuetan kantari eta orkestrak honako lanak eskainiko dituzte: Tschaikowsky-ren *Italiar kapritxo*, Puccini-ren *La Bohème*-ko *Si, mi chiamano Mimi* aria, Tosca lanetik *Recondita armonia* aria eta *Madame Butterfly*-ko *Bimba, bimba non piangere* duoa, Mascagni-ren *Cavalleria Rusticana*-tik *intermezzo* sinfonikoa, Verdi-ren *Il Vespri siciliani*

obertura, Massenet-en *Le Cid* lanetik *O souverain* aria, Bizet-en *Carmen*-etik *Je dis que rien m'epouvante*, Granados-en *Goyescas*-eko *intermedio* eta Giordano-ren *Andrea Chenier*-eko *Vicino a te* duoa.

Lehen mailako kantariak • Orkestrarekin batera ariko diren Marquita Lister sopranoa eta Richard di Renzi tenorea lehen mailako kantariak dira mundu mailan. Lister 1986an sartu zen opera munduan eta ordutik lan famatuenerako protagonisten rolak bete ditu. Pittsburgh-eko 1995-96 opera denboraldian urteko artista onenaren saria eskuratu berri du. Hasi berria

den denboraldian San Francisco Operara itzuliko da *Aida*-ren rola abastera.

Di Renzi tenore gazteak kritika eta publikoa adi ditu Miami-ko Operan *Carmen*-en *Don Jose*-ren rolean lortutako arrakastaren ondoren. 1992an nazioarteko Enrico Caruso lehiaketa irabazi zuen eta azken bi urteotan Mario Lanza beka eskuratu du bere kantu ikasketak sakontzeko.

Azken denboraldian *Macbeth*, *Norma*, *Carmen*, *Tosca* eta *Cavalleria Rusticana* opera lanetan hartu du parte. Epe laburrera *Madame Butterfly* operaren grabazioan hartuko du parte. X